

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12093

DRAY KINDER SHPILN

Beryl Segal

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

בערל סיגאל

דריי קינדער שפילן

פארלאג „חביג“

ניינצן פינף און דרייסיג

Copyright, 1935, by B. Segal,
Rochester, N. Y.

זאל זיין שלום

זאל זיין שלום

פערזאָנען און סימבאָלן

הונגער	ערשטער אינגל
פיער	צווייטער אינגל
נערעכטיגקייט	דריטעס אינגל
העראָלדן	מאַרם
נביא	שלום
י. ל. פּרז	טויט

פעלקער און ראַסן

דער פארנעם פון דער פארשטעלונג איז פיל אָפהענגיג פון דער צאָל קינדער וואָס באַמיליגן זיך. וואָס מער פעלקער און ראַסן עס זיינען רעפּרעזענטירט, אַלץ רייכער אין פאַרבן און אַלץ שטאַרקער אין איינדרוק איז די שפּיל.

די לידער און די מענין פון די פאַרשיידענע פעלקער קלויבט מען אויס פון זאַמלונגען וואָס מען קאָן לויבט קריגן אין יעדער ביבליאָטעק. דער טעקסט ווערט, פאַרשטייט זיך איבער־געזעצט און אידיש, אָדער די מעלאָדיע ווערט אדאַפּטירט פאַר ווערמער וואָס האָבן אַ פאַרבינדונג מיט דער שפּיל.

אַנווייזונגען בנוגע די קאַסטומען פון אַלערליי פעלקער זיי־נען פאַראַן אין יעדער ענציקלאָפּעדיע און אין „בוק אָו נאַלעדזש“.

(א שפיל פלאץ אין א פארק אָדער שול גאַרטן. אינגלאך שפילן באַל, דאָ און דאָרט ליגט א קינד אויפן גראַז און לייענט א בוך אָדער א זשורנאל, מוידלאך שפּרינגען איבער שמריקלאך און זינגען. עס הערט זיך דאָס שפילן פון א מילימערישן מאַרש. די קינדער שמעלן אָן די אויערן צו דער זייט פון וואנען די מוזיק טראָגט זיך. דער מאַרש ווערט אלץ קלאָרער און קלאָרער, מען קאָן שוין הערן דעם טראָמפּ טראָמפּ פון פיס צום טאַקט פון דעם מאַרש. די קינדער לויפן צו דער זייט מיט א פרייד „א פאראד! א פאראד!“, זיי בלייבן שטיין און קוקן דורך די ביימער.)

ע ר ש ט א י נ ג ל : זעט נאָר וויפיל סאַלדאַטן! זיי גייען און גייען און עס ציט זיך נאָר.

צ ו ו י י ט א י נ ג ל : עס איז שוין צו קוקן ווי סאַלדאַטן מאַרשירן. איינס, צוויי, איינס, צוויי!

ד ר י ט א י נ ג ל : און די אַפּיצירן טראָגן אַזוינע שיי-נע יוניפאָרמען. זעט נאָר, יענער אויפן פּערד מוז אַוואָדע זיין אַ גענעראַל!

ע ר ש ט א י נ ג ל : איד וואַלט וועלן זיין אַ גענעראַל און פאַרן פאַראויס אויף אַ ווייס פּערד.

צ ו ו י י ט א י נ ג ל : קומט, קינדער, לאַמיר נאַכניין נאַכן פאַראַד.

ד ר י ט א י נ ג ל : שאַ, אַט גייט איינער פון זיי אַהער צו אונדז.

ע ר ש ט א י נ ג ל : יאָ, ער לאַזט זיך גיין אַהער. דאַכט זיך נאָר אים גייען נאָר צוויי.

(די קינדער קוקן זיך איבער, מאכן א דורכגאנג, עס קומט אריין
א געשמאלט באוואָפנט און באפאנצערט פון קאָפּ ביז די פיס. די קינד-
דער קוקן צו אים ארויף מיט מורא און באוואונדערונג.)

מ א ר ס : וואָס זייט איר אַזוי שטיל, קינדער ? וואָס קוקט
איר מיר אַזוי אַז ?

צ ו ו י י ט א י נ ג ל : מיר האָבן געקוקט אויף די סאַל-
דאַטן אין פאַראַד.

מ א ר ס : עס איז שייַן צו קוקן ווי סאַלדאַטן מאַרשירן,
יאָ ? סאַלדאַטן זיינען אַלעמאַל שייַן. זיי מאַרשירן מיט פעסטע
טריט צום טאַקט פון מוזיק, די קעפּ פאַרריסן, די ברוסטן פאַראַוים
(אַט אַזוי) און זייערע שווערדן גלאַנצן אין דער זון. אַ שייַן בילד,
ניט אַזוי ?

ד ר י ט א י נ ג ל : ווער ביסטו ?
מ א ר ס : איר ? איר בין דער עלטסטער איבער אַלע אַר-
מייען פון דער וועלט.

ע ר ש ט א י נ ג ל : וואָס טוסטו דאָ ? פאַרוואָס מאַר-
שירסטו ניט פאַראַוים אין פאַראַד ?

מ א ר ס : אַ, דו ביסט נאָר אַ קינד. דו פאַרשטייט ניט.
איר דאַרף ניט מאַרשירן פאַראַוים אין פאַראַד. איר בין מיט זיי
אַלעמאַל. איר בין אין זייערע הערצער.

צ ו ו י י ט א י נ ג ל : איר פאַרשטיי ניט וואָס דו רעדסט,
ווער ביסטו ? א גענעראַל ?

מ א ר ס : האַ, האַ, האַ! אַ גענעראַל! איר בין דער גע-
נעראַל איבער אַלע גענעראַלן. זיי פאַלגן יעדן באַגער מיינעם. זיי
זיינען מיינע געטרייע דינער. איר בין מאַרם, דער האַר פון
מלחמה.

ק י נ ד ע ר : דער האַר פון מלחמה !
מ א ר ס : איר האַט נאָך קיינמאַל ניט געהערט פון מיר ?
מיין נאָמען איז באַרימט פון איין עק וועלט ביז דעם אַנדערן.
מיליאָנען מענטשן דינען צו מיר. פון אייביק אַז ברענגען זיי מיר
קרבתות. איר וועט אויך דינען צו מיר.

ק י נ ד ע ר : דינען צו דיר ? וואָס מיינסטו ? ווי אַזוי ?

מ א ר ס : איר וועט עלטער ווערן, וועט איר קלוגער ווערן.
איר וועט דינען צו מיר ווי אלע מענטשן, פון אייביק אָן. איר וועט
אויסוואַקסן שטאַרקע, געזונגע יונגען, און איר וועט גייען אויף מלחמה
מיט די שונאים פון אייער פאָטערלאַנד.

ע ר ש ט א י נ ג ל : און איר וועל זיין אַ גענעראַל ?
צ ו ו י ט א י נ ג ל : מיר וועלן מאַרשירן אין פאַראַד ?
מ א ר ס : געוויס. איר וועט זיין באַוואַפנט מיט שאַרפע
שווערדן און איר וועט זיך אַרויסלאָזן איינגעמען ווייטע לענדער.
איר וועט צוריקקומען העלדן, און אלע וועלן איר באַוואַנדערן.
(בשעת ער רעדט באווייזט זיך אין דער אנדערער זייט א געשטאלט,
דער „גייסט פון שלום“.)

ש ל ו ם : הערט זיך ניט צו צו אים, קינדער. ער וויל
שוין איך אויך פאַרפירן ווי ער האָט עם געטאָן מיט מיליאָנען אַנד-
דערע. הערט אים ניט!
(די קינדער דרויען זיך אום איבעראשט)

מ א ר ס (גלייך ווי גאַרניש געהערט) : איר וועט זיך צע-
שפּרייטן מיט געפאַנצערטע שיפן איבער אלע ימ'ען, און אונטער-
טעניק מאַכן פיל אינדזלען, און איר וועט פליען מיט עראַפּלאַנען
אונטער די וואַלקנס, און . . .

ש ל ו ם (מאכט א טריט פאַראויס) : ניין, קינדער, איר
זאָלט דאָס ניט טאָן! איר זאָלט אים ניט פאַלגן און צו אים ניט
דינען. ער רעדט אייד אָן צו טאָן שלעכטס. איר האָט געזען
די סאַלאַטן וואָס האָבן ערשט פאַרביימאַרשירט ? דאָס שיקט מען
זיי צו פאַרכאַפן פרעמדע לענדער, מאַרדן מענטשן, פאַרברענען
שמעט און דערפער, פאַרוויסטן פעלדער און וועלדער. זיי וועלן
ברענגען טויט, הונגער און נויט צו אומשוּלדיקע מענער פרויען
און קינדער.

ק י נ ד ע ר : ווער ביסטו ?

ש ל ו ם (דערנענטערט זיך): איר האָט געהערט מיין נאָמען,
קינדער. איך בין דער גייסט פון שלום. איך קום פאַרטרייבן דעם

האר פון קריג. איך קום איינפלאַנצן אין די הערצער פון אַלע מענטשן איבער דער גארער וועלט ליבע און פריינטשאַפט.

מ א ר ס : כא, כא, כא! וואס רעדט זי דארטן? לאַזט זי דארט אליין. קיינער הערט זיך ניט צו צו אירע רייד. אומעמום לאַכט מען פון איר. קומט מיט מיר, קינדער!

ש ל ו ם : גייט ניט מיט אים! פאַרטרייבט אים! פאַרשמעלט אייערע אויערן און פאַרמאַכט אייערע הערצער אַז דער סם פון זיינע רייד זאָל ניט דערגיין צו איר. זעט נאָר זיינע שטענדיקע באַגלייטער. וואוהין ער קומט, ברענגט ער זיי אויך מיט זיך.

(די קינדער קוקן זיך ארום. עס באווייזן זיך רעכטס און לינקס פון „מאָרס“ די געשטאלטן פון „טויט“ און „הונגער“ שטילע מאַבלאַ.)

ק י נ ד ע ר (רוקן זיך אָפּ מיט שרעק) : אַ!

ש ל ו ם (נעמט זיי ארום ווי א באשיצערין) : האָט ניט קיין מורא פאַר זיי, זיי קענען איר קיין שלעכטס ניט טאן ווען איר זייט מיט מיר. פאַרטרייבט זיי. האַסט זיי!

(די קינדער פארשמעלן זייערע פנימ'ער, מאַרס אין זיינע באַגלייטער

פאַרלאַזן דעם פּלאַץ).

(א ווילע איז שטיל, די קינדער קוקן נאָך די אוועקגייענדיקע.)

ע ר ש ט א י נ ג ל : פאַרוואָס פאַלגן אים מענטשן אויב ער ברענגט אזויפיל אומגליק; אויף דער וועלט?

ש ל ו ם : אַ, מיין קינד, ווען די מענטשן זאָלן וויסן, ווען די מענטשן זאָל נאָר קומען צום שכל, וואָלט שוין לאַנג קיין מלחמות ניט געווען.

צ ו ו י י ט א י נ ג ל : פאַרוואָס דערציילסטו זיי ניט וועגן דעם?

ש ל ו ם : ניט אַלע ווילן מיר הערן. ניט אַלע ווילן מיר פאַלגן. דערווייל איז ער נאָך שטאַרקער פון מיר.

ד ר י י ט א י נ ג ל : מיר וועלן דיר פאַלגן.

ש ל ו ם : איר זייט גוטע קינדער. איר האָט ריינע גוטע הערצעער. ווען איר וועט אויסוואַקסן וועט איר מיר העלפן ברענגען שלום אויף דער וועלט. ווען אַלע קינדער וועל אזוי טאן, וועט

מיין נאָמען זיין אויף די ליפן פון יעדן איינעם, און שלום וועט
הערשן אויף דער וועלט.

קינדער: ווען וועט שוין זיין אזוי?

קינדער: ווען וועט שוין קומען די צייט?

קינדער: דערצייל אונדז פון יענער גוטער צייט.

שלום: די גוטע צייט וועט קומען, ליבע קינדער. זי פאָר-
זאמט זיך, אָבער זי וועט קומען. קומט, קינדער שטעלט זיך ארום
מיר, וועל איד דערציילן ווי די שלום צייט וועט קומען.

(„שלום“ מוט די קינדער ארום איר גרופירן זיך אין צענטער פון
דער בינע, „שלום“ זעצט זיך אויף אן אונטערגעשנימענעם שטאם פון א
'בוים, ווי אויף אַ פראַן, די קינדער מוט די אויגן געווענדט צו איר. מאַבלאָ.
דער פאַרהאנג לאָזט זיך אראָפּ א ווילע, און עפנט זיך באלד ווידער.)

שלום: . . . און עס וועט אויפגיין אַ נייע זון אויף דער
ערד. נייע לידער וועלן זיך טראַגן איבער דער וועלט. עס וועלן
קומע נייע צייטן, בעסערע צייטן. עס וועלן מקוים ווערן די רייד
פון דעם נביא.

(עס ווערט טונקל, און פון דער טונקלקייט דערטראַגט זיך דאָס
קול פון דעם נביא. ביסלאַכווייז אנטפלעקט זיך זיין געשטאלט שטייענדיק
מיט אן אויסגעשטרעקטער האנט און א שטראַלנדיק פנים.)

נביא: . . . און עס וועט קומען א צייט, און די פעלקער
וועלן איבערשמירן זייערע שווערדן אין אַקער-אייזנס, און זייערע
שפיזן אויף גאַרטן-מעסער. אַ פאַלק קעגן אַ פאַלק וועט ניט
אויפהויבן מער קיין שווערד, זיי וועלן ניט לערנען מער קיין מלחמה.
(עס הערט זיך פון ווייטנס דער קלאנג פון אייזן אויף אייזן אין
אַ שמידעריי. מאַבלאָ פון שמידער ביי דער ארבעט.)

. . . און אַ וואָלף וועט וואוינען מיט אַ שעפּס, און אַ טיגער
וועט ליגן מיט אַ ציגעלע, און אַ קאַלב און אַ יונגער לייב און אַ
פעטער רונד וועלן פּיטערן אינאיינעם, און אַ קליין קינד וועט זיי
פירן.

(עס פאלט דאָס ליכט אויף א גרופע צופוסנס פון נביא, וואָס
שמעלט פאַר דאָס בילד פון „אויבגן שלום“.)

ש ל ו ם : (ווערט ווידער באלויכטן מיט די קינדער ארום איר) . . . און עס וועלן זיך ציען די פעלקער פון דער גאַנצער ערד צו דעם פלאץ פון גערעכטיקייט. זיי וועלן אויסשטרעקן איינער דעם אנדערן אַ ברודערליכע האַנט. און זיי וועלן שליסן אַ בונד פון שלום אויף אייביק.

(עס באווייזן זיך פון ביידע זייטן בינע צוויי העראָלדן און זאָגן אָן די בשורה).

ה ע ר אַ ל ד ן : זיי קומען, די פעלקער.
פון נאָענט און ווייט.
זיי קומען אַן וואָפּן,
זיי קומע אַן שנאה,
נאָר ליבע אין האַרצן,
און געזאָנג אויף די ליפּן.
אַ, הערט אַלע, הערט !

(עס מאַרשירן אַרויף גרופּע נאָך גרופּע קינדער אין די נאַציאָנאַלע קאָסטיומען פון פאַרשידענע פעלקער, און אין הויט־פאַרבן פון אַלע ראַסן. יעדעס פּאָלק מאַנצט א נאַציאָנאַלן מאַנץ, און זינגט פון די לידער פון לאַנד. דאָס ליכט פאַלט אויף א פיגור פון י. ל. פּרץ אויף א פּעדעסטאַל. א וויילע אומבאוועגלאַך, הויכט אויף א האַנט און רעציטירט:)

אַלע מענטשן זייען ברידער — שוואַרצע, ווייסע, רויטע, געלע
רויטע, געלע, שוואַרצע, ווייסע, מיישט די פאַרבן אויס צוזאַמען.
לענדער פעלקער און קלימאַטן — אַלע מענטשן זיינען ברידער
ס'איז אַן אויסגעטראַכטע מעשה. פון טאַטן און איין מאַמן.
(י. ל. פּרץ)

(די פעלקער דערנענען איינער צום אנדערן, שטרעקן זיך די הענט, מישן זיך אויס איינער צווישן אנדערן צום טאַקט פון מוזיק. דער פאַרהאַנג לאָזט זיך לאַנגזאַם אַרונטער.)

איז די בלויע בערג

אין די בלויע בערג

(א קענפ מעשה'לע)

פערזאָנען

אהרן	בעני
אַרנאלד	חיים
מאַריס	מאַרווין
(אינגלאך אין די יאָרן 10-12)	

דניאל, קאונסילער

קעמפערס, אינגלאך און מיידלאך פון פארשיידענעם עלטער

די בינע איז אין גרינעס איינגעטונקען, און טונקעל בלוי לאך
באלויכטן. די שפילער זיינען זומערדיג-לייכט, קעמפ-מעסיג
אָנגעטון.

ערשמע מצענע

(די אינגלאך פון דער עלטערער גרופע זיצן אין פארשיידענע פאָעס אין א קרויז, אויפן גראָז, און ענדיגן פלענער פאר א פראַגראַם ארום דעם קעמפֿייער וואָס וועט פאַרקומען אין א פאַר שעה ארום. אַרנאָלד לייגט אין א זייט און שטרענגט זיך אָן צו לייענען אין דער האַלב טונקלקייט.)

בעני : אַט זיינען מיר שוין פארטיג. מיר וועלן האָבן אַ שיינע פראַגראַם.

חיים : איצט דאַרפן מיר נאָך אַנקלייבן גענוג האַלץ אויף אַ שיינעם גרויסן פייער. איך האָב לייב צו קוקן ווי דאָס פייער פאַרמעסט זיך מיט די העכסטע ביימער, און וויל נאָך איבערשטייגן די בערג אויך.

אהרן : האַסטו אַמאָל געכאַפט אַ קוק אין וואַלד אריין ווען מיר זיצן ארום אַ קעמפֿ פייער ?

מאָרדוין : בררר . . . איך האָב מורא דעם קאַפֿ אויס־צודרייען אַהין. ווי פינסטער דער וואַלד איז דאָ ! איך וויל ניט קוקן, אָבער די אויגן ציען זיך אליין אַהין אין דער פינסטערניש אריין.

מאַריס : איך פיל אויך דאַסזעלבע. אַפט מאָל ווייזט זיך מיר אויס אַז פון אונטער יעדן בוים קוקן אַ פאַר אויגן, שטעקט אַרויס אַ קאַפֿ. איך ווייס אַז עס איז נאַרישקייטן. קיינער איז דאַרט נישטאַ, אָבער יעדעס מאָל ווען מיר האָבן אַ פייער, וואַרט איך אַז אַט־אַט וועט „עפעס“ פון דאַרט ארויס.

בעני : דערציילט דאָס ניט די קלענערע קינדער. זיי וועלן

שוין אויף אן אמת מורא קריגן. (ציט זיך אויס אויפן גראַז מיטן פנים ארויף.) הא, אַט איצט איז די בעסטע צייט אין קעמפ. אַ גאַנצן טאָג איז היים און ס'ליגט ניט אין קאַפּ צו קוקן ווי שוין דאָ איז.

א ה ר ז : אַז עס קומט פאַרנאַכט, אַט אין דער צייט, טראַכט איד אַלעמאַל פון דער היים.

מ א ר ו ו י : וואָס איז? דו בענקסט נאָך דער שטאַט? איד ניט.

א ה ר ז : איד בענק ניט. . . איד טראַכט נאָר אזוי. . . ווי זעט דאָרט אַלעס אויס. . . אונזער. . . די גאַס. . .

(הויבט אָן שטילערהייט זינגען, די קינדער כאַפן אונטער, „זומער אַווענט“ (געלבארט: לאַמיר קינדער זינגען“).

ה י י : וואו איז ערגעץ אַרנאַלד? זעט נאָר ווי ער איז נאָך אַלץ פאַרטיפט אין זיין בוך.

מ א ר י : עס מוז זיין אַ גוטער בוך, אויב ער איז אזוי פאַרטיפט אין אים.

ב ע נ י : אַרנאַלד ווייסט נאָר איין זאַך: לייענען און לייענען. צו וואָס איז ער געקומען אין קעמפ אריין? לייענען ביכער האַט ער דאָך געקענט אין שטאַט אויך?

מ א ר ו ו י : און איד האָב געזאָגט „גוט־באָי“ צו מיינע ביכער אזוי גיך ווי איד האָב איינגעפאַקט מיינע זאַכן, און וועל נאָך זיי ניט בענקען ביז איד וועל זיך אומקערן צוריק אין שטאַט אריין.

א ה ר ז : עס איז שוין אַבער צו טונקעל צו לייענען אַ בוך. (רופט אים.) אַרנאַלד, גענוג שוין לייענען. עס איז ניט גוט פאַר די אויגן צו לייענען אין אַווענט.

ב ע נ י : קום בעסער הערן אונזער פראַגראַם פאַר דעם קעמפ־פֿיער.

אַ ר נ אַ ל ד : (שטייט אויף און לאָזט זיך צוגיין, ניט ארויס־נעמענדיג די אויגן פון בוך) אַט ענדיג איד שוין. נאָך אַ פאַר־שורות בין איד פאַרטיג.

מ א ר י : עפעס אַ שיינע מעשה?

אַרנאלד: א שיינע מעשה? דאָס בוך איז פול מיט
אינטערעסאַנטע לעגענדעס. איך האָב זיך ניט געקאַנט אַפרייסן
ביז דער לעצטער שורה.

אהרן: וועסט אונרו עפעס דערציילן פון דעם בוך באַם
קעמפֿפּייער?

אַרנאלד: אפשר. איך האָב אָבער מורא אַז די קלענערע
קינדער וועלן ניט פאַרשטיין, און אייניגע מעשה'ס זיינען אומעטיגע.
מאַרווין: א, איך האָב ניט ליב קיין אומעטיגע מעשה'ס.
חיים: אומעטיג צי פריילאך, דער עיקר עס זאָל זיין אַז
אמת'ע מעשה. איך בין שוין מיר צו הערן בבאָ-מעשה'ס.

אַרנאלד: איך ווייס ניט צי זיינען דאָס אמת'ע מעשה'ס,
אָבער זיי זאָלן זיך אַלע האָבן געטראָפן אין די בלויע בערג.
בעני: אין די בלויע בערג? דאָ וואו אונדזער קעמפֿ
געפינט זיך?

אַרנאלד: אַט זע. (ווייזט דאָס בוך) דאָס בוך הייסט
„בלו מאַונטיין סטאָריס“.

מאַרווין: אפשר האָבן זיך טאַקע די מעשה'ס געטראָפן
דאָ אויף דעם פּלאַץ וואו מיר זיצן יעצט?
אַרנאלד: עס קאָן זיין.

מאַריס: איך האָב שוין מורא צו זיין דאָ. ווער
ווייסט וואָס פאַר אַ שרעקלאַכע זאַכן עס האָבן דאָ פאַסירט.

אַרנאלד: נישטאָ וואָס מורא צו האָבן. די אַלע לעגענדעס
זיינען פון די צייטן ווען די אינדיאַנער האָבן נאָך געלעבט דאָ אין
די בלויע בערג.

חיים: אַ, אינדיאַנער? גוט! (רייסט זיך אויף און לאָזט
זיך אוועק אויף שפּאס אין אַן אינדיאַנער מלחמה-טאַנק).

דניאל: (קומט אַז) שטייט נאָר, שטייט נאָר, וואָרט נאָר אויס
אָוויילע מיטן טאַנצן. באַהאַלט די טענץ פאַרן קעמפֿפּייער. זייט
איר שוין בעסער פאַרטיג מיט אייער פּראָגראַם פאַרן אָווענט?

בעני: דאָ האָבן מיר די גאַנצע פּראָגראַם אויסגעשטעלט.
(אַלע שמעלן זיך אַרום דעם קאונסילער. בעני לייענט פון אַ פּאפּיר.)

1. מאכן דאָס פּייער פּונקט אַכט אַזויינער.
 2. געזאָנג פּון אַלע קעמפּערס.
 3. פּאַרליענען די קעמפּ צייטונג.
 4. געזאָנג פּון כאָר פּון דער עלטערער גרופּע.
 5. טענץ פּון די מיידלאַך.
 6. דערציילן אַ מעשה.
- ד נ י א 5 : אַ פּיינע פּראָגראַם. מיר קאָנען זיך ריכטן אויף אַ שיינעם אָווענט. דער הימל איז אַ קלאָרער, עס וועט זיין אַן אויסגעשטערענטע נאַכט. איד קום ערשט פּון דער טאַנץ לערערין, די טענצער זיינען גרייט, און די צייטונג איז שוין אויך פּאַרטיג. נו, און ווער וועט דערציילן אַ מעשה?
- א ה ר ז : אַרנאָלד, פּאַרשטייט זיך.
- מ א ר י ס : ווער נאָך לייענט עס אזויפיל ווי ער?
- ח י י ס : וואָס וואָלטן מיר געטון אַן דיר אין קעמפּ, אַרנאָלד?
- ד נ י א 5 : לאַכט ניט, ער איז אַ וואוילער בחור. וואָס וועסטו דערציילן, אַרנאָלד?
- אַ ר נ א 5 ד : אַן אינדיאַנער מעשה, פּון דעם בוך. (ווייזט אים דאָס בוך) איד דענק אַן איד וועל דערציילן די לעצטע מעשה אין בוך, "דער ריז".
- ד נ י א 5 : (באַטראַכט דאָס בוך) "בלו מאָנטיין סטאָריס". גוט. איד געדענק ניט צי האָב איד אַמאָל געלייענט די מעשה "דער ריז". איד פּאַרלאָז זיך אויף דיר אַז עס איז גוט. און יעצט, חברה, קומט אין וואָלד אריין נאָך צווייגן.
- (אלע לאָזן זיך אין וואַלד אריין מיט אַ טומל)

צווייטע סצענע

(ארום א לוסטיג פייער זיצן, ליגן, און שמויען קינדער פון פארשידענעם עלטער. דער פארהאנג עפנט זיך ווען די קינדער אפלאָדירן א נאָרוואַס אָפגעזונגען ליד פון דעם כאָר פון די עלטערע קינדער וועלכע שמויען אין צענטער. דער כאָר זינגט נאָך א פאָר לידער.)

ד נ י א ל : און יעצט, קינדער, וועלן מיר מאַכן ברייטער אַביסל דעם קרייז ארום דעם פייער און עפענען אַ וועג פאַר די טענצער.

(די קינדער טוען אזוי. א גרופע מיידלאך פירן דורך א טאנץ : „א טאָג אין לעבן פון בלומען“.)

מייל אינס: פרימאָרגן. דערוואכונג. אויסציען זיך מיט פרייד צו דער אויפגייענדער זון.

מייל צוויי: מיטאָג. באַדן זיך אין ליכט און ווארימקייט. מילד אויפנעמען צו גאַסט די בינען און שמעטערלינגען.

מייל דריי: אָונט, זאט פון גליק. זיסע מידקייט. רו.

ק י נ ד ע ר : (אפלאָדירן) נאָך, נאָך אַ טאָנץ.

ט ע נ צ ע ר : (א צווייטע גרופע טאנצט „א זומער נאכט אין וואַלד“: וואַלד פייעס, רימעלאך, שפילן זיך אין לבנה שוין.)

ד נ י א ל : יעצט, קינדער, וועלן מיר צוקומען נעענטער צום פייער און זיך שטייל, שטייל איינהערן צו אַן אינדיאנער מעשה'לע „דער ריז“.

אַ ר נ אַ ל ד : אַמאַל, אַמאַל, דערצוילן די אַלטע לייט, איז די מעשה געשען. איז אַ שיינעם זומער פרימאָרגן, ווען די אינ-

דיאנער פון טאָל זיינען ארויסגעקומען פון זייערע וויגוואמס, האָבן זיי דערזען ווי פון שפיץ בארג לאָזט זיך אַראָפּ אַ מורא'דיקער ריז. הויך און שטאַרק ווי אַ בויס, קומט ער אַלץ נידעריקער און נידעריקער אין טאָל אַרײַן. האָבן די אינדיאַנער ניט געוואוסט צי קומט ער ווי אַ פּריינט, צי ווי אַ פיינט. נאָר ווען זיי האָבן פון דער נאָענט געזען זיינע גוטע, ליכטיקע אויגן, און דעם ברייטן שמייכל אויף זיין זוניק פנים, האָב זיי אים ווי אַן אַנגעלייגטן גאַסט אויפגענומען. דער ריז האָט זיך מיט די קינדער געשפּילט און זיי אַלערליי קונצן אויסגעלערנט. ער האָט געהאַלפּן די פּרויען פּייער מאַכן און קאַרן מאַלן. ער האָט באַוווּזן פאַר די מענער זיינע גבורות און מיט זיי שעה'ן לאַנג גערויכערט און מעשה'ס דערציילט. אַלע האָבן דעם ריז ווי אַן אייגענעם געהאַלטן און ליב געהאַט. נאָר ניט ליב האָט אים געהאַט דער עלטסטער פון דאָרף. ער האָט קרום געקוקט אויף די גבורות וואָס דער ריז באַוווּזט, און ניט ליב געהאַט האָט ער די מעשה'ס וואָס ער דערציילט זיינע מענטשן.

האַט דער עלטסטער ביז גערעדט אויף דעם ריז. ער האָט געוואָרנט אַז ניט צום גוטן איז ער, דער פרעמדער, געקומען אין טאָל אַרײַן. איבער אים וועט דער רעגן ניט פאַלן אין טאָל. אַ שונא וועט אויפן דאָרף אַנפאַלן.

און אזוי לאַנג האָט דער עלטסטער אויף דעם ריז ביז אַנגעד רעדט ביז עס האָבן זיך געפונען אייניגע וואָס האָבן זיך צו זיינע רייד צוגעהערט, און זיי האָבן אַ שרעקלאַכע זאך אָפּגעטון.

איין מאָל ווען דער ריז איז אין וואַלד געווען, איז מען אים פון צווישן די ביימער באַפאַלן, הענט און פיס געבונדן, און איז אַ טיפּער הייל פאַרשפאַרט. דעם אַרײַנגאַנג האָבן זיי מיט אַ גרויסן שטיין פאַרשטעלט, און מיט כּישוף פאַרזיגעלט.

איז געליגן דער ריז אין טיפּן הייל, און ארויסגעשריגן פון האַרץ פון דעם באַרג. מענטשן האָבן געהערט זיין געשריי, אָבער קיינער האָט דעם אַרײַנגאַנג צו דער הייל ניט געקענט געפינען. איז מען געשטאַנען פון איין זייט באַרג, האָט זיך געדאַכט דאָס ברומען פון דעם ריז קומט פון דער אַנדערער זייט באַרג. איז

מען געקומען צו יענער זייט, האט זיך שוין דאס קול פון ריז געטראגן פון נאר אן אנדער זייט. איז מען געשטאנען אין טאל האט זיך דער רוף געלאזט הערן פון דער הויך, איז מען געקומען צום שפיץ בארג, האט זיך דאס געבעט פון ריז געהערט פון דער נידער.

און מענטשן האבן ניט געקאנט פארטראגן דאס ברוימען פון ריז וואס רייסט זיך ארויס פון דעם הארץ פון בארג. דער טאל איז פארלאזן געווארן, און דער בארג איז אויסגעמיטן געווארן פון מענטש און חיה און פויגל.

פון דאן אן איז דער בארג פארשאלטן דערפאר וואס ער האלט אין זיך פארשלאסן דעם ריז. קיין רעגן פאלט אויף אים ניט. קיין בוים און קיין גראז וואקסט אויף אים ניט.

אין דער שטילקייט פון דער נאכט קאן מען נאך היינט אויך הערן א שווערן זיפץ און א טיפן ברום. דער ריז ווארט נאך אלץ אן עמיצער זאל קומען און אים פון דעם פינסטערער הייל באפרייען.

(די קינדער בלויבן זיצן אין טיפער שטילקייט. איינער כאפט זיך ארויס מיט א האנטקלאפ און אלע כאפן דאס אויף מיט א לאנגן קלאפן.)

ד נ י א ל : זייער א שיינע מעשה'לע, ארנאלד, און זייער גוט דערציילט. און איצט, קינדער, א גוטע נאכט. צייט שלאפן גיין. די עלטערע אינגלאך וועלן אויסלעשן דאס פייער.

(די קינדער צוגייען זיך. באס פייער בלויבן נאר איבער די עלטערע אינגלאך. דאס פייער ווערט קלענער און קלענער.)

ב ע נ י : דענקסטו אן דאס איז אמת?

ח י י ם : וואס איז אמת?

ב ע נ י : די מעשה מיטן ריז?

א ה ר ן : דאס איז א מעשה פון אמאל. אין די אלטע צייטן

פלעגן זיך טרעפן אזוינע וואונדער מעשה'ס.

מ א ר י ם : אפשר ליגט ער נאך היינט אויך אין די בערג,

דער ריז?

מ א ר ו ו י ן : ניי מיט דיינע מעשה'ס. קיינער הערט ניט

קיין קרעכצן און קיין זיפצן אין די בערג.

א ר נ א ל ד : דערפאר וואס קיינער גייט ניט אין די בערג

באנאכט. אפילו באטאג קומען ווייניג מענטשן צו דעם פאר-
שאַלטענעם באַרג.

ח י י ם : ווייסטו וואו דער באַרג איז ? איז ער ווייט
פון דאַנען ?

א ר נ א ל ד : יא, ער געפינט זיך ניט ווייט פון אונדז.
באַטאג קאָן מען אים לייכט אַנזען. ער איז דער העכסטער באַרג
אין געגנט. און מען קאן אים באַלד דערקענען. אַלע אַנדערע בערג
זיינען באַוואַקסן מיט וואַלד, נאָר ער איינער שטעקט ארויס מיט
זיין גרויען שטיינערנעם קאַפּ.

א ה ר ן : וואו קומט ער אויס ? אין וועלכער זייט ליגט ער ?
א ר נ א ל ד : (צייגט לינקס) אַט, אין יענער זייט דאַרף ער
ליגן.

ח י י ם : איז עס דאָך טאַקע אמת.

(א וויילע שטיל)

ב ע נ י : ווייסטו וואָס איד האָב יעצט געטראַכט ?

א ר נ א ל ד : איד האָב איד דאַסזעלבע געטראַכט.

ב ע נ י : נו, גייען מיר ?

א ר נ א ל ד : איד בין גרייט.

ב ע נ י : איד איד. קומט, חברה !

ח י י ם : וואוהין גייט איר ? וואָס איז דאָס פאַר אַ סודות ?

ב ע נ י : פאַרשטייט אלליין ניט ? צום באַרג.

מ א ר ו ו י ן : נאָר וואָס ? וואָס וועט איר דאַרטן טון ?

ב ע נ י : געפינען דעם אריינגאַנג אין הייל.

א ר נ א ל אַ : און באַפרייען דעם ריז.

א ה ר ן : אַז קיינער האָט ביז היינט ניט געקאַנט דאָס

אויפטון, וועט איר דאָס יא קאַנען טון ?

מ א ר י ם : אין דער נאַכט וועט איר זיך לאַזן גיין, אין די

בערג ?

ח י י ם : איד וועל אייד ניט לאַזן. דאָס איז אַ משוגעת.

ב ע נ י : עס וועט דיר ניט העלפן. מיר גייען, און דו לייג

זיך שלאפן און דערצייל קיינעם ניט. מיר וועלן זיין צוריק נאך
איידער דער קעמפ וועט אויפשטיין אינדערפרי.

ח י י מ : אויב איר גייט, וועל איך איך מיטגיין.

ב ע נ י : אט אזוי רעדסטו ווערטער. ווער נאך גייט מיט
אונדז ?

מאָריס, מאַרווין און אהרן : מיר גייען מיט אייך.

ב ע נ י : ניט געשטאנען. אויסלעשן דאָס פייער און
גענאָנגען אָן טומעל.

(די קינדער לעשן אויס דאָס פייער, און לאָזן זיך אויגס נאָך אויגס
נאָך בענין וואָס גייט פאַראויס מיט אן אָנגעצונדען וואַרף-ליכט.)

דריטע סצענע

דאָסזעלבע פּלאַץ ווי אין די פּרועדריקע סצענעס. דניאל און
עמלאַכע קינדער זיצן אומעטיק־שטיל ארום דעם אש פון נעכ־
טיקן קעמפ־פּייער. דאָס בוך ליגט אויפן גראָז. אַווענט.)

ח נ ה : (קומט אָן פון וואַלד פאַרמאַטערט) נו, וואָס הערט
זיך ?

ד נ י א 5 : זעסט דאָך וואָס עס הערט זיך. שוין אַלע צוריק־
געקומען מיט נאַרניט, גלייך מיט דיר.

ש ר ה : וואָס זאָלן מיר טון ?

ר ח 5 : זיי וועלן נאָך פון הונגער אויסגיין.

ד נ י א 5 : די בערג זיינען פול מיט פרוכט בייער און
מיט יאַגעדעס. דערפאַר האָב איד קיין מורא ניט. איד האָב נאָר
מורא אַז זיי וועלן ניט קענען טרעפן צוריק דעם וועג אין קעמפ־
אַרין.

מ ר י 5 : אַ, פאַרוואָס זיינען זיי אַוועק, די אינגלאַך ?

ח נ ה : אינגלאַך קענען קיינמאַל ניט איינזיצן אויף איין
אַרט.

ש ר ה : אפשר דאַרף מען לאָזן וויסן זייערע עלטערן ?

ד נ י א 5 : ניין, קינדער. מען דאַרף זייערע עלטערן ניט
איבערשרעקן. איד האָב אַ געפיל אַז זיי וועלן נאָך היינט צוריק־
קומען. זיי זיינען ניט ווייט פון דאַנען.

ר ח 5 : ניט ווייט פון דאַנען ? פון וואַנען ווייסט איר דאָס ?

ד נ י א 5 : דאָס בוך האָט מיר אַלעס דערקלערט. זיי זיינען
אַוועק צו דעם באַרג מיט דער פאַרכי־שופּטער הייל.

ק י נ ד ע ר : אַ!

ח נ ה : איר מיינט די מעשה וואָס אַרנאָלד האָט נעכטן דער־
ציילט ?

ש ר ה : טאָ לאַמיר גיין אַהינצו צום באַרג.
 ד נ י א 5 : ניין. אומזיסט די אַרבעט. מיר וועלן זיי אויפן
 וועג אויסמיידן. זיי מוזן שוין אודאי זיין אויפן וועג צוריק.
 מ ר י 8 : מיר דאַרפן דאָך אַבער פאַרט עפעס טון. זיי וועלן
 נאָך פאַרלוירן גיין אין די בערג.
 ד נ י א 5 : זאַרגט ניט, קינדער. פאַלגט מיך און גייט
 לייגט זיך אויסרוען. איר זייט אַלע פאַרמאַטערט. און איר וועלן
 מאַכן אַ פייער און וואַרטן די גאַנצע נאַכט.
 מ ר י 8 : איר וועלן זיצן מיט אייך.
 ק י נ ד ע ר : מיר וועלן אַלע זיצן אַ גאַנצע נאַכט.
 ד נ י א 5 : עס איז זייער שיין פון אייך, קינדער, אַבער איר
 בעט אייך איר זאָלט מיך לאָזן אליין. איר דאַרפט זיך אויסרוען.
 ווער ווייסט, אפשר וועט איר נאָך מאַרגן אויך דאַרפן אַרומגיין
 איבערן וואַלד. אַ גוטע נאַכט.
 (מיינלאך פאַרלאָזן דאָס פּלאַץ אָן חשק. דניאל מאַכט אַ פייערל.

בלעטערט דאָס בוך.)

ד נ י א 5 : טייערע, נאַיווע קינדער. זיי האבן זיך אַוועק
 געלאָזט אויפרייסן די שטיינער פון הייל און ארויסלאָזן דעם ריז
 מיט די גוטע ליכטיקע אויגן אויף דער פּריי. עס איז גוט צו זיין
 יונג און אזוי גלויבן מיטן גאַנצן האַרץ. מיט אַזאַ גלויבן קאָן מען
 דאָך שטיינער צומאַלן, בערג אויסרייסן, וועלטן איבערקערן. ליבע
 גלויביקע קינדער. (פּויזע) און פאַרוואָס ניט דעם גלויבן זייערן
 אין ריכטיקן שפּאַן איינשפּאַנען? פאַרוואָס ניט מיט אַטדעם כּוח
 אין זיי, אויף דעם ריכטיקן וועג זיי אַרויפפירן? אַ שאַד אזאַ
 ריינעם גלויבן אויף ווינט צושפּרייטן.

(פון וואַלד אַרויס דערהערן זיך טריט און אַפּגעהאַקטע ווערטער.
 דניאל הערט זיך אויף. די טריט קומען נענטער.)

א י נ ג 5 א ד : (קומען אַרויס מיט, די קעפּ אַרעפּגעלאָזט.
 דערעזן דניאל'ן און ווילן זיך צוריקבאַפן.)

ד נ י א 5 : איר זייט אודאי הונגעריק, קינדער. קומט גלייך
 אַהער אַרום פייער, און איר וועלן פאַר אייך עפעס עסן ברענגען.

ב ע נ י : מיר . . . האבן אייד גענוג . . . זארג פארשאפט.
 פארגיט אונדז.
 ד נ י א ל : רעד ניט קיין נארישקייטן. איד האב אייד ניט
 וואס צו פארגעבן. איד האט קיינעם קיין שלעכטס ניט געטון.
 א ר נ א ל ד : איר . . . זייט ניט ביין אויף אונדז ?
 ד נ י א ל : ביין ? פארוואס זאל איד אויף אייד ביין זיין ?
 פארקערט, איד פיל זיך זייער גליקלאך וואס איד האב אזוינע בראווע
 קינדער מיט מיר אין קעמפ. איר זייט געגאנגען טון א שיינעם
 טאט.
 ב ע נ י : (קוקט זיך איבער מיט די אנדערע) איר האט געוואוסט
 וואוהין מיר זיינען געגאנגען ?
 ד נ י א ל : צום ערשטן האב איד ניט געוואוסט. דערנאך
 האב איד נאכאמאל איבערגעקוקט די מעשה מיטן ריז אין בוד,
 און איד האב פארשטאנען.
 א ר נ א ל ד : א, איד שעם זיך אליין, ווי נאריש מיר זיינען.
 ד נ י א ל : איר דארפט זיך ניט שעמן. ניט קיין נארישע
 זאך האט איר געטון נאר א העלדישקייט האט איר באוויזן. איר
 זעט, איד האב אנגעצונדען דאס פייער פאר אייד עס זאל אייד
 באגעגענען ווי העלדן וואס קערן זיך אום נאך א גרויסן זיג.
 ב ע נ י : די אמת'ע העלדן. איר לאכט פון אונדז.
 ד נ י א ל : געוויס זייט איר העלדישע אינגלאך. דאס אליין
 וואס איר האט געוואגט זיך ארויסצולאזן אויף אייער וועג איז א
 העלדישקייט. דער וואס האט מוט איז א העלד און א זיגער. אויב
 ניט היינט, איז מארגן, און דער זיג מוז קומען פאר דעם וואס וואגט.
 א ר נ א ל ד : איר מיינט אז מיר זאלן זיך נאכאמאל ארויס-
 לאזן זוכן דעם בארג מיט דעם פארזיגעלטן הייל ?
 ב ע נ י : איד האב מורא אז מיר וועלן שוין פארזאגן א
 צענטן, אזוינס ניט צו מאן.
 ד נ י א ל : דאס בין איד זיכער וועט איר שוין מער ניט
 טון. אבער ניט דאס האב איד געמיינט. ניט דאס איז אייער וועג,
 און ניט דאס איז דער ריז וואס ווארט אויף אייד איר זאלט אים
 קומען באפרייען.

א ר נ א ל ד : וואס מיינט איר ? וועגן וועלכן ריז רעדט איר ?
ד נ י א ל : זעצט זיך, קינדער, נענטער לעבן מיר, וועל איר אייד דערקלערן.

אמאל, און אויך היינט,
האט געלעבט, און עס לעבט נאך א ריז.
נאר ניט דער ריז פון א מעשה'לע בוך אויסגעטראכט —
נאר דער ריז פון פאבריק,
פון דעם פעלד, פון דער שאכט,
און געשמידט איז דער ריז,
ניט מיט שפינוועכס אין טאל,
נאר אין גאס און אויף מארק,
און אין קייטן פון שטאל.
און באפרייען דעם ריז —
וועט קיין כישוף-ווארט ניט,
נאר א ווארט וואס איז שארף
און איז פייער געשמידט.

ק י נ ד ע ר : (קוקן זיך איבער, פארגאפט.)
א ר נ א ל ד : איר פארשטיי וואס איר מיינט.
ד נ י א ל : וועט איר, קינדער, אט דעם ריז פון זיינע קייטן
באפרייען ? וועט איר פאר אים דאס ליכט פון דער וועלט ברענגען ?
וועט אייער אויער און אייער הארץ דאס קרעכצן פון אט-דעם ריז
דערהערן און פארנומען ?
ק י נ ד ע ר : (מיט ציטער אין זייערע שטימען) מיר וועלן !
מיר וועלן !

(דאס פייער לויכט אויף שטארקער. פון דער פינסטערניש
ארום באווייזן זיך די מענצער וואס טאנצן אויס : דער ריז
אין קייטן. אנגסט. פארצווייפלונג. קאמף. געראנגעל. גלויבן.
ליכט פון האפנונג. דער ריז א באפרייטער. פרייד פון זיג.)

א פרימארגו חלום

א פרי-מארגן חלום

פערזאָנען און מאַסקן

משה'לע, א יאר 9 - 10

שיד

זאקן

העמדל

הויזן

היטל

א בוד

א קלענער ביכל

א בלייפערער

א וואנט-זייגער

א קינדער צימער גאנץ פרי. משה'לע ליגט צונויפגעדרייט
אונטער דעם צודעק אין דער ברייט פון בעט. איבערן צימער
ליגן אין אומאָרדנונג די קליידער זיינע. אויף א טישל לעבן
בעט שטייט א וועק־זייגער. דאָס ציפער־בלאט ווייזט אויף
אכט א־זייגער. נאָך א רגע פון א שטילער סצענע, הויבט דער
וועק־זייגער אָן צו קלינגען. משה שטעקט ארויס דעם קאָפּ,
קוקט זיך ארום א פארשלאָפענער, כאפט דעם וועק־זייגער און
דרייט צוריק די ווייזערס מיט כעס. ער דעקט זיך ווידער
איבער און דרייט זיך אום צו דער וואנט.

די מלבושים : (הויבן זיך אן לאנגזאם צו רירן, אויס-
גלייכן זיך, קוקן זיך איבער, און שיסן ארויס מיט א געלעכטער.)
שיד : (צו די זאקן) ווי געפעלט אייך דער פוילער ?
זאקן : ער מיינט דאך אז ער איז שוין א גאנצער מענטש.
הערדל : (צו די הויזן) וואס זאגט איר אויף דעם
גרויסן הכם ?

הויזן : א אינגעלע וואס טראגט שוין לאנגע הויזן האט
געמעגט וויסן אז עס וועט אים ניט העלפן דאס צוריקרוקן דעם
זייגער. ער וועט אלץ איינס מוזן אויפשטיין.
היטל : ער טראגט טאקע לאנגע הויזן, אבער א קעפל
האט ער נאך א קליינס.

שיד : הלוואי וואלטן די פיסלאך זיינע געווען קליינע, וואלטן
מיר ניט אזוי אויסגעריסן געווארן. זעט וואס פאר א פנים מיר
האבן.

זאקן : און מיר ליידין ווייניק פון אים ? פון אייזן דארף
מען דאך זיין אויסצושטיין פון אים. אט טוט ער אונדז אן נייע,
גאנצע, און באלד לעכערט ער אונדז דורך און דורך מיט זיינע
פינגער.

הויזן : זע, נא, זע, ווי זיי האבן זיך עס גענומען קלאגן.
איר מיינט אז אונדז איז בעסער ? נאט זעט, (דרייט זיך ארום)
איר זעט אט'דעם ריס ? נעכטן אין דער צייט איז ער נאך דא
ניט געווען. אז מיר פלאצן ניט פון אים, זיינען מיר העלדן.

הערדל : וואס ווייסט איר דען וואס איד דארף אויסשטיין
פון אים ? אינדערפרי טוט ער מיר אז א ווייסן ווי שניי, אן אויס-

געפרעסטן, און ביז ער קומט אהיים פאר מיטאג, ביז איד שוין
ניט צו דערקענען. אויסגעשמירט, אויסגעקנייטשט, און א קנעפל,
בריינגט ער מיד צוריק, און ביז איד קוק זיך ארום ביז איד שוין
ווידער אין קעלער צווישן די קויטיקע וועש. (זיפצט) א, קיינער ווייסט
ניט וואס בא יענעם אין הארץ טוט זיך.

ה י ט 5 : נו, און איד מיינט איר לעק בא אים האניק ? אז
ער האט ניט די באָל צו די הענט, ווער איד בא אים א באָל. ער
דרייט מיד צונויף ווי א קנויל און ווארפט מיט מיר ווי איד וואלט
גאר קיין היטל ניט געווען. (זיפצט) און דאָס פאלן, אוי דאָס פאלן.
אז מען איז קיינמאל ניט זיכער וואו מען וועט בלייבן ליגן. אמאל
איז דאָס אויף א דאָך, אמאל אויף א בוים, און אמאל ווערט מען
גאר פארפלאַנטערט אין די טעלעפאָן דראָטן.
(א דרייעניש מיט קעפ, א צמאָטשקען מיט ליפן)

ב ו ד : (לויפט אריין מיט כעס) וואָס הערט זיך ? וואָס טוט
זיך דאָ ? וואָס האָט איר זיך היינט אזוי צורעדט ? איר ווייסט
ניט אז עס ווערט שפעט ?

ש י ד : פרעג בא אים. ער האָט זיך דאָך ערשט איבערגעקערט
אויף דער צווייטער זייט.

ב ו ד : (גויט צו נעענטער צום בעט) ווי געפעלט אייד ? ווי
געפעלט אייד ? און וואו איז דער וועק־זייגער ? וואָס שווייגט ער ?

ז א ק ז : דער וועק־זייגער ? גיב א קוק וועסטו זען וואָס
ער האָט מיט אים געטון ?

ב ו ד : (באטראכט דעם זייגער) עס קאָן ניט זיין. עס קאָן
ניט זיין. עס האָט שוין לאַנג געקלינגען זיבן א זייגער. איר האָב
אליין געהערט.

ה ע מ ד 5 : ער האָט דאָך אים צוריקגערוקט, דער חכם.

ב ו ד : אזא אומגליק, אזא אומגליק. (ברעכט די הענט) ער
וועט נאָך פארשפעטיקן. איר וועט זען אז ער וועט פארשפעטיקן.
מיר וועלן אלע זיין שפעט. וואָס טוט מען ? גיט אן עצה.

ה ו י ז : מיר זאלן געבן אן עצה? דו ביזט דאך עפעס דער קלוגער בא אונדז. אין דיר ליגט דאך די גאנצע תורה.

ה י ט : און די וועלט זאגט אז דארט וואו תורה, דארט איז חכמה.

ז א ק : (צו די שיד) געהערט ווערטער? צי ווייסן מיר פון אזעלכע זאכן?

ש י ד : וואס איז דער הירוש? זיי קומען זיך צונויף צווישן מענטשן, זעען אויס א וועלט. און מיר וואס? שטענדיג געדריקט, דערנידערט.

ז א ק : ווער שמועסט זינט ער האט אנגעטון די לאנגע הויזן, זעען מיר שוין גאר ניט פאר זיך די ליכטיקע וועלט.

ש י ד : איז טאקע ניט גוט.
ה ע מ ד : א מצוה אויף אייך. ווער הייסט אייך זיין שיך-און-זאקן.

ז א ק : זע, נאר, זע, וועמען עס געפעלט ניט? דו ביזט שענער?

ב ו ד : וואס קומט ארויס פון אייער קריגן זיך. וואס טוט מען בעסער מיט אים? וואס הויבט מען אן צו טון?
ב י כ ע : (לויפט אריין מיט א געווען) ברהו, עס איז שוין שפעט. . . איך האב מורא פאר'ן לערער, ברהו. . . מיר וועלן נאך דארפן שטיין אין ווינקל, ברהו!

ה י ט : דער עיקר איז ניט צו פארלירן דעם קאפ. מיט וויינען און מיט ברעכן די הענט וועלן מיר גארניט אויפטון. לאמיר זיך נעמען טראכטן וואס צו טון.

ש י ד : (צו די זאקן) וואס מיינט ער טראכטן?
ז א ק : פרענסט מיך? פון וואנען זאל איך וויסן?

ה ו י ז : אודאי דארף מען טראכטן. אבער פריער דארף מען זיך אוועקזעצן. אז מען זיצט ניט קאן מען ניט טראכטן. לאמיר זיך אלע אוועקזעצן און טראכטן.

ב ו ד : צו וואס דארף מען זיך אוועקזעצן? וואס הייסט זיך אוועקזעצן? מען דארף זיך עפענען.

ב י כ ע ל ע : עפן מיר אויף וואו מען דארף. איד ווייל
אויך טראכטן.

שיך און זאקן : (קוקן זיך איבער און ציען מיט די פלייצעס).
ה י ט ל : דאס איז שוין א קלייניקייט. זעצן זיך צי עפנען
זיך, דער עיקר איז דאס אונטערשפארן דעם קאפ און טראכטן.
ה ו י ז : ווייסטו וואס? מיר וועלן זיך אַוועקזעצן, און
דו וועסט טאן דאס איבעריקע. (הויזן זעצן זיך אין א וויכטיקער פּאַזע.
היטל לייגט צו א פינגער צום שמערן. העמדל קוקט ערנסט אריין אין בוך.)
ש י ד : (שמעלן זיך אויף די שפיץ פינגער) לאַמיר זען ווי זיי
טוען דאס.

ז א ק ו : ווייס איד וואס. עם וועט ניט העלפן. איד ווייס
פריער אז עם וועט דערפון גארניט אויסקומען.
ה ע מ ד ל : ש . . . ש . . . ! עם מוז זיין שטייל אז מען
טראכט.

ש י ד : (צו די זאקן) שאַ. עם מוז זיין שטייל אז מען טראכט.
ז א ק ו : עם וועט ניט העלפן.
ה י ט ל : (ערנסט) שוין. איר דארפט שוין מער ניט זיצן.
הויזן.

ה ו י ז : (שמעלן זיך אויף) מיר דארפן שוין מער ניט זיצן.
ב י כ ע ר : (פארמאכן זיך) מיר זיינען שוין אויך פארטיק.

(ש ש י ל)

ש י ד : נו?
ה ע מ ד ל : נו?
ה ו י ז : (צום היטל) נו?
ה י ט ל : איד דענק אז . . . מיר דארפן אים אויפוועקן.
ש י ד : (צו די זאקן) איר הערט? מיר דארפן אים אויפ-
וועקן.
ה ו י ז : מיר דענקען אויך אזוי. די בעסטע זאך איז
אויפוועקן.
ב ו ד : גוט, זאָל זיין אויפוועקן. עם ווערט שפעט. טוט
עפעס.

ש י ד : לאזט מיד וועל איד אים א זעץ טון, וועט ער גלייך ארויס פון בעט.

ז א ק ז : (האלטן איין די שיד) עם וועט ניט העלפן.

ה ע מ ד ל : באַלד וועל איד פאַרקאַשערן די אַרבל און אים דערלאַנגע אין זייט, וועט ער ארויסשפּרינגען פון בעט.

ב ו ד : די בעסטע זאך וואָלט געווען אז מיר זאָלן אויפמישן אויף זייט 27 און פון דאָרט אים איבערלייענען אַ פאַר קלוגע ווערטער יואָם שטייט דאָרט געשריבן וועגן פּויל זיין, וועגן שלאָפן שפּעט.

ה ו י ז : ניטאָ ווער עם זאָל לאַכן. ווייניק הערט ער זיך אָן שטראַף רייד פון זיין מאַמע, און עם העלפט אים ווי דער פאַרזאָריקער שניי. אָט זעט איר, אָנפאַטשן ווי זיין טאַטע טוט, וואָלט גיכער ווי אַלץ געהאַלפן. איד ווייס וואו מען דאַרף פאַטשן. איר דאַרפט אים נאָר צוהאַלטן.

ה י ט ל : פּע, פאַטשן נאָר. היינטיקע צייטן פאַטשט מען ניט.

ה ע מ ד ל : וואָס דען טוט מען היינטיקע צייטן? דו ווייסט דאָך וואָס עם טוט זיך אויף דער וועלט.

ה י ט ל : היינטיקע צייטן וועקט מען אויף אַ קינד מיט מוזיק.

א ל ע : מיט מוזיק?!

ה י ט ל : יא, מיר וועלן אים זינגען אַ ליד. איר האָט אַלע געהערט וועגן אַ שלאָף ליד? מיר וועלן אים זינגען אַ שטיי־אויף ליד.

ז א ק ז : ווי געפּעלט אייך אַ מעשה? מיט אַ ליד וועלן זיי אים אויפוועקן. עם נעמט אָן אַ געלעכטער.

ה ע מ ד ל : וואָס פאַרשטייט איר, זאָקן, אין אזוינע זאַכן. מען זאָגט דאָך אייך אז אזוי טוט מען היינטיקע צייטן, דאַרפן מיר אויך אזוי טון. קומט זינגען.

ב ל י פ ע ד ע ר : (לויפט אריין אַן אַטעם) וואו זייט איר עם היינט? שפּעטער ווי אַלעמאָל. מיר קאָנען שוין אויף איד אזוי לאַנג ניט וואַרטן. עם איז שוין צייט צו שרייבן, מעקען, אַ ריר טון זיך.

ה ו י ז ז : שא, שלאג ניט איבער. מיר האלטן אין זינגען
א ליד. קאנסט זינגען? שטעל זיך לעבן מיר וועל איך דיר ארויס-
העלפן.

ב ל י פ ע ד ע ר : צי איך קאן זינגען? ווי געפעלט איך
א פראגע? מיט וועמען דען שרייבט מען מוזיק און ניט מיט מיר?
און וועמען מוז מען האלטן אין האנט און מען פירט א כאר, און ניט
מיד? שטעלט זיך אויס און קוקט אלע אויף מיר. (הוסט זיך אויס.
הויבט אויף די הענט) אלע גרייט? איינס, צוויי, דריי :

(אלע זינגען. בלויפעדער דיריגירט)

שטיי אויף, דו פוילער פעפער,
דער קוק האט שוין געשפילט.
שטיי אויף דו פוילער פעפער,
דער קוק האט שוין געשפילט.
קו, קו,
קו, קו,
דער קוק האט שוין געשפילט.

(בוידן זיך איבער צו זען צי משה'לע רירט זיך. ער שלאפט ווי
פריער. אלע קוקן זיך איבער. שטעלן זיך ווידער אויס)

א ל ע :

עס רוישט שוין אין די וועלדער,
דער קוק האט שוין געשפילט.
עס קלינגט שוין אין די פעלדער,
דער קוק האט שוין געשפילט.
קו, קו,
קו, קו!
דער קוק האט שוין געשפילט.

(קוקן זיך ווידער אום צו זען דעם עפעקט. משה'לע שלעפט אריבער
די צודעק איבערן קאפ, און שלאפט ווייטער.)

ז א ק ז : איך האב פריער געוואוסט אז עס וועט ניט העלפן.
ב ו ד : די היינטיקע נייע מעטאדן זיינען נאר שיין אויפן
פאפיר. מיינע שטראף רייד וועלן גיבער ווירקן ווי א ליד.
ב ל י פ ע ד ע ר : לאזט אים. ער קאן אמאל גוט אריינ-
זאגן.

ב י כ ע ל ע : לאזט אונדז, לאזט אונדז.
(ביידע ביכער שמעלן זיך צוקאפענס און פרעדיקן מיט ערנסטע
מינעס).

געדענק מיין קינד, ווער עס איז פויל,
דער האט גארניט אין מויל.

ש י ד : א קליג ווארט.
ב י כ ע ר : (ווי פריער).

דער וואס שלאפט צופיל,
דער לעבט צו ווייניק.

(עס העלפט ניט.)

ב י כ ע ר : (שוין אביסל ברוגז.)

גי, פוילער, צו דער מילכ,
זע אירע וועגן, און לערן זיך אפ.

ב ל י פ ע ד ע ר : (בייגט זיך אריבער צום שלאפנדיקן אינגל)
א נייע וועלט היינט מיין פריינט. היינטיקע קינדער העלפט קיין
מוסר ניט.

ה ו י ז ז : פאלגט מיד. מיין מיטל איז נאך היינט אויך

דער בעסטער. האַלט אים נאָר צו און איד וועל אים אָנפאַטשן אויפן ריכטיקן אָרט. דאָס העלפט אַלעמאַל.

אַ ל ע : האַלט אים, האַלט אים, דעם פּוילן! אריינצימבלען אים דאַרף מען!

ה י ט ל : (פאַרשטעלט זיי דעם וועג) איד וועל דאָס קיינמאַל ניט דערלאָזן. דאָס איז באַרבאַריש. היינטיקע צייטן פאַטשט מען ניט קיין קינדער. און נאָר אין אַזאַ אָרט.

אַ ל ע : (טרעטן מורמלענדיג צוריק) גוט, זאַל זיין ווי דו זאָנסט.

ב ו ד : (נעמט ווידער שפּאַנען איבערן צימער און ברעכן די הענט) וואָס טוט מען? וואָס טוט מען? מיר וועלן פאַרשפּעטיקן.

ב י כ ע ל ע : (טוט אלעס נאָך, און וויינט) מיר וועלן פאַרשפּעטיקן.

ה י ט ל : שוין ווידער דאָס ברעכן מיט די הענט און דאָס וויינען! שוין ווידער פאַרלאָרן דעם קאַפּ!

ה ו י ז ז : אפּשר וועלן מיר זיך ווידער אוועקזעצן און אַ טראַכט טון.

ה י ט ל : איד האָב שוין אויסגעטראַכט וואָס צו טון. אין עס־צימער היינט אַן אַלמער וואַנט זייגער. ער היינט שוין אויף דער וואַנט יאָרן לאַנג. ער האָט מיר אַמאַל דערציילט אַז ער האָט נאָך געוועקט משה'לעם זיידע צו גיין אין חדר אריין. מיר דאַרפן ניין ברענגען דעם וואַנט־זייגער אַהער. זאַל ער אים אויפוועקן.

ב ו ד : דאָס איז אַ קלוגע עצה. איד קאן דעם אַלטן וואַנט־זייגער. ער איז ניט ווי די היינטיקע זייגערס. אויף אים קאן מען זיך פאַרלאָזן.

ב ל י פ ע ד ע ר : טאָ וואָס איז דאָ פאַראַן לאַנג צו רעדן. איד האָב ליב געזאָגט און געטאָן. ווער גייט מיט מיר ברענגען דעם וואַנט־זייגער.

ה ו י ז ז : איד זאג זיך קיינמאל ניט אפ פון גיין א נאנג.
קום.

(בלויפעדער און הויזן גייען ארויס)

ז א ק ו : איד וועל זיך ניט שפארן. זאלן זיי גיין. אבער
איד ווייס פריער אז עס וועט ניט העלפן.

ה ע מ ד ל : עס וועט ניט העלפן. עס וועט ניט העלפן.
אלץ די זעלבע טענה. אז עס געפעלט ניט יענעמס עצות, גיט מען
בעסערע.

ז א ק ו : איר האט מיר דען געפרעגט? איר האט מיר
דען געלאזט א ווארט אויסרעדן? (באליידיקט) מיר פרעגט מען
קיינמאל גארניט. איד קאן קיינמאל ניט א ווארט אויסרעדן. נאר
איר שעמט זיך מיט מיר. נאר איר פארשטעלט מיר די שיין. איד
פארשטיי פונקט אזוי ווי איר אלע. איד קאן זיך אויך אנרופן א
ווארט ווען מען לאזט מיר נאר.

ב ו ד : שאט, שאט, אט קומען זיי! מען טראגט דעם וואנט-
זיינער! מאכט א וועג!

(מען ברענגט דעם וואנט-זייגער אין מען שמעלט אים מיט גרויס
דרך ארץ לעבן בעט).

ו ו א נ ט - ז י י ג ע ר : איי, איי, צוליב אזא שנעק האט מען
מיר געדארפט מטריח זיין פון מיין וואנט. דערלעבט צייטן. דער
זיידע זיינער פלעגט שוין אין דער צייט לאנג זיצן אין חדר און
לערנען. ער וואקסט א שגז ווי דער טאטע זיינער. יא, איד זע
שוין אין וועמען ער איז געראטן. מיט דעם טאטען, מיט זיינעם,
פלעגט אויך זיין צרות מיטן אויפוועקן ווען ער איז געווען א חדר-
אינגל.

ב ו ד : מיינע רייד. וואס אמאל ווערט ערנער.
ב ל י פ ע ד ע ר : די צייט שטייט ניט. לאמיר עפעס טאן.

ו ו א נ ט - ז י י ג ע ר : ווילט איר, הייסט עס, איד זאל אים
אויפוועקן? גוט. אבער איר וועט מיר מוזן אונטערהעלפן. שוין

ניטא די אמאליקע יארן. מען ווערט עלטער און ניט יונגער. איי, איי, איי, איך געדענק נאך ווען דער זיידע זיינער . . . נאך בעסער ניט דערמאנען זיך אין יענע יארן. וועט איר מיר אלע אונטערהעלפן אויסקלאפן: טיקטאק, טיקטאק! אלע צוזאמען: טיקטאק, טיקטאק!

א ל ע : (טוען ווי מען הייסט זיי, בלויפעדער דיריגירט).
ו ו א נ ט - ז י ג ע ר : (זינגט דאס ליד מיטן נאמען „דער זיגער“ פון י. קאמינסקי, פון מיכל געלבארט'ס „קינדער זינגען“).
(נאכן ערשטן פערז קוקן זיך אלע איין אין שלאפנדיקן קינד. יענער רירט זיך ניט. זינגט מען ווייטער).

(דער אלטער זיגער ווערט שוין אויפגערעגט ווען דער פעפער שלאפט זיך ווייטער. דעם לעצטן פערז זינגט ער שוין זייער נערוועז, מיט וואקלניש און א טרייסלן זיך).
(דער לעצטער טיקטאק ווערט איבערגע'חזר'ט עטלאכע מאל. וואס א מאל אלץ מיט מער כעס, מיט מער ערגערניש. דער אלטער זיגער ווארפט זיך אזוי שטארק, ביז ער פאלט אום מיט א טראך, אלע לאזן זיך אים מונטערן.)

מ ש ה : (הויבט זיך אויף א דערשראקענער. רייבט די אויגן און קוקט זיך ארום. דערקענט אלעס ארום זיך, נעמט ער זיך אויסציען מיט א צופרידענעם, אויסגערוטן שמויכל אויף די ליפן) — פיי, . . . וואס פאר א חלום!

(ער נעמט זיך לאנגזאם אָנטון, און זינגט זיך אונטער דאָס ליד „א גוטער אינגל“ פון הינדע געלבארט, אין בוך „זינגען קינדער“ פון מיכל געלבארט).